

Ukamenovat cizoložnici?

Pietro Archiati

Jako „předehra“ k tomuto velkolepému vystupňování ve třech krocích, o němž jsme se právě zmínili, je na začátku osmé kapitoly Janova evangelia uvedena epizoda s cizoložnicí. Jedna žena je přistižena při cizoložství - taková je vnější historická skutečnost. Způsob, jakým se k tomu Kristus staví, opět vyzvedá smysl vývoje, nakolik platí stejně pro všechny lidi.

Zákonicí a farizeové ženu přivedou ke Kristu s otázkou: „Podle Mojžíšova zákona má být žena, která se dopustila cizoložství, ukamenována. Co říkáš ty?“ Kristus se mlčky sklonil a psal prstem po zemi. Když na něj znovu naléhali, aby se k tomu vyjádřil, řekl jim: „Kdo z vás je bez hříchu, první hodna ni kamenem!“

Mojžíšův zákon člověka staví před možností výkladu: Buďto je požadavek kamenovat cizoložnici míněn fyzicky, anebo je třeba chápat tento výrok v hlubším smyslu. Kdyby bylo Jahvovou vůlí takovouto ženu fyzicky usmrtit, vyplývalo by z toho, že tato žena by jako člověk, jako jedinec, neměla žádnou hodnotu, že by měla hodnotu jen natolik, nakolik je nositelem židovské krve - s ohledem na zrození Spasitele. Kdyby tuto krev znečistila cizoložstvím, muselo by být její fyzické tělo zničeno, aby se zabránilo jakémukoli znečistění krve hebrejského národa. Fyzické kamenování dává smysl jenom tehdy, musí-li být ničeno znečistěné tělo ženy. Kdyby naproti tomu měla být kamenována kvůli znečistění své duše, pak by požadavek jejího hmotného kamenování byl z dvojího hlediska protimyslný: Zaprvé by totéž muselo platit i pro duši onoho muže, neboť k cizoložství patří i muž; zadruhé by nebylo zřejmé, jak by smrt mohla posloužit dalšímu vývoji duše.

Dříve zmíněné chápání zákona odpovídá vývojovému stupni, na němž je národ nebo skupina důležitější než jednotlivec, na němž jedinec jako takový ještě nemá žádnou hodnotu. Jednotlivý člověk je zde dosud pouze prostředkem pro poslání národa. Tuto fázi lze považovat jen za fázi, kterou je třeba překonat, nikdy za něco definitivního. Něčeho definitivního se lze dobrat pouze tehdy, je-li jednatel považován za poslední cíl vývoje, nikoli už za prostředek sloužící nějaké skupině. Zákon je tak možné chápat úplně jinak, než ho chápali tehdejší Židé.

V cizoložnici můžeme spatřovat představitelku duše každého člověka. Dva uvedené výklady zákona pak reprezentují dva stupně vývoje vědomí: aby lidstvo mohlo dosáhnout toho druhého, muselo projít tím prvním. Z vlastní zkušenosti se muselo naučit, že je nutné překonat ho, že se na něm nesmí zastavit.

Hluboký smysl pak dostávají také Kristova slova: „Kdo z vás je bez hříchu, první hod' na ni kamenem!“ Nato se všichni vytratili, nejprve ti starší, protože měli více času a možností „zhřešit“. A když pak nakonec stála žena sama před Kristem, zeptal se jí, jestli ji někdo odsoudil. „Nikdo,“ řekla a on odpověděl: „Ani já tě neodsuzuji. Vyvíjej se dál ve svém nitru, abys překonala jakýkoli hřích. Čím více se spojíš s duchem, tím více napraviš odloučení (hřích) od ducha.“

Z tohoto pohledu chtěl Mojžíš v zákonu říci: V židovském národu, na rozdíl od ostatních národů, jde o pěstování sil Já, jejich další rozvíjení v každém jednotlivci, o rozvíjení sil, které člověka osvobozují od veškerého vnějšího nátlaku - veškerého determinismu přírody i zjetí v zákonu jedné skupiny. Mojžíš tím člověku říká: „Ve svém nejskrytějším nitru se snažíš stále více si uvědomovat skutečnost, že lidský vývoj směřuje k tomu, aby každému člověku umožnil zkušenost sebe samého jako svébytného Já. Přírodní zákony nechť ti slouží jen jako základy pro to, co na nich máš jakožto svobodně tvořící duch vybudovat. Chápeš-li vývojový zákon správně, budeš vědět, že člověk, který je zcela v zjetí svých přírodních instinktů - jako je třeba pohlavní pud, jenž se projevuje v cizoložství - dává najevo, že dosud není v plném smyslu slova člověkem. Zákon ti pomůže pochopit, že člověk, který k silám přírody nepřipojí nic vlastního, jáského, je z duchovního pohledu v podstatě „mrtvý“. Lidský vývojový zákon správně pochopíš jen tehdy, dokážeš-li za mrtvého považovat onoho člověka v tobě, jenž je určován ryze instinktem.

A kde v přírodě nalezneš praobraz toho, co je mrtvé? Nalezneš ho v nerostné říši, v kamenech. Budeš-li správně přemýšlet o zákonu vývoje, který ti byl zjeven skrze Mojžíše, pak si o člověku, který se oddává silám přírody, pomyslíš, že je jakožto člověk „mrtvý“ jako kámen. Na nynějším stupni vývoje sice vyloženě „přírodní lidé“ zatím nemohou existovat; jestliže však svobodný vývoj Já domyslíš do konce, poznáš, že člověku musí být ponechána možnost být na konci mrtvý jako kámen.“

Dokonce i zákoníci a farizeové, stojící tu s kameny v rukou, nemohou ze zákona s čistým svědomím vyčíst požadavek, aby cizoložnice byla fyzicky ukamenována. Jejich vnitřní dilema se projevuje v tom, že na jedné straně doufají, že jim Kristus udělí svolení ke kamenování, na druhé straně však vědí, že brutální fyzické ukamenování nemůže schválit. Prozrazují tak hluboce

skrytou nejistotu ve výkladu svého vlastního zákona. Domnívají se, že ať už bude jeho odpověď jakákoli, budou ho moci právem obžalovat. Tím však neukazují nic jiného než svou vlastní bezradnost v této otázce.